

Zabrze, 30 lipca 2023 r.

O C E N A

rozprawy na stopień naukowy doktora nauk o zdrowiu mgr Mateusza Lecha pt. „Ocena jakości zwalczania bólu w warunkach zespołów ratownictwa medycznego na przykładzie województwa podlaskiego”

W codziennej pracy Zespołów Ratownictwa Medycznego obecność u pacjentów bólu o różnym nasileniu stanowi za każdym razem poważne wyzwanie. Na miejscu zdarzenia każdy ból niezależnie od przyczyny wymaga szybkiej i dokładnej jego oceny oraz odpowiednio dobranej analgezji. Doraźne postępowanie przeciwbólowe na miejscu zdarzenia i w transporcie ma zasadnicze znaczenie na obecny stan kliniczny pacjenta jak i dalszy przebieg leczniczy. Dotychczasowe badania w ostatnich latach wykazały często mało skuteczne bądź nierzadko brak postępowania przeciwbólowego u pacjentów urazowych jak i nieurazowych przez Zespoły Ratownictwa Medycznego. Dla przykładu na przełomie lat 2017/2018 w ocenie 1 600 000 wyjazdów ZRM stwierdzono podanie leków przeciwbólowych na etapie przedszpitalnym jedynie u 25,23% pacjentów dorosłych i 16,58% u dzieci. W takiej sytuacji priorytetem Ministerstwa Zdrowia z inicjatywy Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny ratunkowej było opracowanie w 2019 roku dokumentu określonego jako Dobre Praktyki Leczenia Bólu w ZRM, co miało wpłynąć na poprawę skuteczności leczenia przeciwbólowego na etapie przedszpitalnym. Podjęte przez Doktoranta badania obejmujące ocenę jakości zwalczania bólu w warunkach zespołów ratownictwa medycznego na przykładzie województwa podlaskiego uważam za celowe i interesujące zarówno z poznawczego punktu widzenia jak i praktyki ratownictwa medycznego.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Mateusza Lecha jest starannie zredagowanym i oprawionym wydrukiem komputerowym. Rozprawa doktorska liczy 107 stron. Dokumentację graficzną stanowi 31 tabel, 13 rycin oraz 9 wykresów umieszczonych w tekście. Moim zdaniem opisane oddzielnie wykresy można ująć też jako ryciny. Na współrzędnych pionowych wykresów należy podać określenie liczba osób. Natomiast tabele zawsze należy opisywać nad tabelą, a nie

jak w pracy pod tabelą. Rozprawę podzielono na rozdziały takie jak: wstęp i przegląd piśmiennictwa, założenia i cel pracy, materiał i metodyka badań, wyniki badań, omówienie wyników i dyskusja, wnioski, streszczenie w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo oraz wykaz rycin, wykresów i tabel. Poszczególne rozdziały są kompletne i logicznie ze sobą powiązane. Treść przedstawionej do recenzji pracy jak i zakres prowadzonych badań w pełni odpowiadają tematowi określone w tytule.

We wstępie liczącym 26 stron Doktorant opierając się na aktualnym piśmiennictwie szczegółowo opisuje podział i rodzaje bólu, patomechanizm, charakterystykę leków przeciwbólowych, skale oceny nasilenia bólu, drogi podawania leków, synergistyczne działanie analgetyków, szczególne populacje pacjentów oraz dobre praktyki leczenia bólu. W tym miejscu chciałbym zwrócić uwagę, że na stronie 22 mówimy o postępowaniu ratunkowym nie ratowniczym oraz o zespole ratownictwa medycznego a nie zespole pogotowia ratunkowego. Ponadto kropka kończy zdanie po cytowanych pozycjach piśmiennictwa, a nie przed. Natomiast rzeczy policzalne określamy liczbą a nie ilością – np. strona 70. Rozdział ten jest napisany przejrzyście i logicznie. Bogato cytowane piśmiennictwo związane tematycznie z rozprawą doktorską jest ułożone w kolejności cytowań i obejmuje 81 pozycji, w większości z ostatnich dziesięciu lat.

W rozdziale „Założenia i cele pracy” poza celem głównym jakim jest ocena jakości analgezji w ZRM na terenie województwa podlaskiego po wprowadzeniu Dobrych Praktyk Leczenia Bólu w 2019 r. Doktorant podaje pięć celów szczegółowych pozwalających osiągnąć zamierzony cel główny.

W rozdziale „Materiał i metodyka” przedstawiono szczegółowo protokół badania. Badanie przeprowadzono na podstawie oceny 1800 wyjazdów ZRM, 900 z okresu drugiej połowy 2019 roku oraz 900 wyjazdów z pierwszej połowy 2020 roku. Oceniano rodzaj ZRM P lub S, wiek, płeć pacjentów, lokalizację bólu, pomiar natężenia bólu, rodzaj i dawki podawanych analgetyków. Badania zostały precyzyjnie zaplanowane i konsekwentnie realizowane, co niewątpliwie miało wpływ na wiarygodność wyników badań. Do analizy statystycznej dobrano właściwe testy statystyczne. Rozdział ten nie budzi zastrzeżeń merytorycznych i pozwala osiągnąć zaplanowane cele.

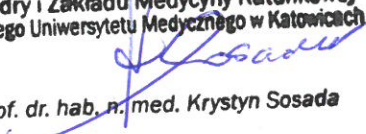
Wyniki badań szczegółowo opisane na 28 stronach, przedstawione w tabelach i na rycinach posiadają dużą wartość praktyczną i czynią pracę czytelną, a wyniki wiarygodne. Doktorant wykazał między innymi w ZRM istotną poprawę częstości

i jakości stosowanej analgezji u pacjentów po wprowadzeniu Dobrych Praktyk Leczenia Bólu w 2019 roku. Doktorant z dystansem odnosi się do swoich wyników badań, co czyni Go odpowiedzialnym i dojrzałym badaczem. Prawidłowo przeprowadzona, dobrze udokumentowana analiza statystyczna wyników badań nie budzi zastrzeżeń i skłania do przyjęcia wyników badań za rzetelne.

W rozdziale „ Omówienie wyników i dyskusja”, Doktorant szeroko omawia wyniki swoich badań nawiązując do doniesień innych autorów. Końcowe pięć wniosków są wyważone i wynikają z przeprowadzonych badań. Wnioski są odpowiedzią na zadania postawione w celu pracy. Pragnę wyraźnie podkreślić, że przedstawione w recenzji uwagi głównie o charakterze redakcyjnym w niczym nie umniejszają wartości merytorycznej pracy, którą oceniam bardzo pozytywnie, a wynikają jedynie z obowiązków recenzenta.

Podsumowując uważam, że rozprawa doktorska mgr Mateusza Lecha jest interesująca, dobrze zaplanowana, wnosząca wartości naukowe, w tym elementy nowatorskie oraz wartości praktyczne z punktu widzenia ratownictwa medycznego. Doktorant dowiódł tym samym swoją dojrzałość naukową. Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 28 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz. U. z 2022r. poz. 574).

W związku z powyższym mam zaszczyt wystąpić do Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z wnioskiem o dopuszczenie mgr Mateusza Lecha do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry i Zakładu Medycyny Ratunkowej
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

prof. dr. hab. n. med. Krystyn Sosada